

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: J. Th. Balk, Keeverberg 54, Amsterdam-Z.

Opgericht 1 januari 1881

Neen, niemand wil „kwakzalver” heten!

„Kwakzalverij is een onsmakelijk woord; niemand wil „kwakzalver” heten. Daarom heeft men ook allerlei andere namen bedacht, zoals magnetiseur, kruidendokter, helderziende, psychometrist, iriskijker, handoplegger, gezondbidder. Al deze mensen hebben geen medische opleiding gehad, en voelen zich toch geroepen om aan andermans gezondheid te gaan knoeien, met het gevolg dat zij aan hun medemens genezing onthouden, in plaats van schenken. Zij zijn een gevaar voor de volksgezondheid en moeten daarom op grond van de wet vervolgd worden.

Dat is, lezen wij in *Reveille*, veertiendaags tijdschrift voor de krijgsmacht, uitgegeven onder verantwoordelijkheid van de hoofdlegerpredikant en de hoofdvluchtmachtpredikant, de stellige overtuiging van dokter De Groot, voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij. *Reveille* drukte een uitgebreid interview met de heer De Groot af in het nummer van 29 juni dat geheel was gewijd aan „De zoekende mens”. Boven het artikel staat: „Bijgeloof levensgevaarlijk”.

In het artikel worden ook enige ergerlijke voorbeelden gegeven van kwakzalverij. Zoals het geval van een onbevoegde, die een patiënte met huidkanker ruim anderhalf jaar met tabletten „behandelde”. Hij garandeerde haar met deze „behandeling” genezing. Zij stierf.

Ingenieur had de „gave”

Een ingenieur had de „gave” dat wanneer hij de hand op een lichaamsdeel legde de pijn weg zou trekken. Hij paste dat ook toe toen een buurjongetje buikpijn had. Drie dagen achtereen „behandelde” hij op deze wijze de jongen, maar omdat de pijn niet wegging waarschuwde men eindelijk de huisarts. Een spoedoperatie redde het jongetje, dat blinde-darmonsteking had, het leven.

Als huisarts maakte dokter De Groot maar drie gevallen van kwakzalverij in zijn 20-jarige praktijk mee. Ds. A. van Ginkel, die met de heer De Groot voor het tijdschrift *Reveille* een gesprek had in diens woning te Hilversum, vervolgt:

Maar toen hij geneeskundig inspecteur voor de volksgezondheid in de

provincie Noord-Holland werd, gingen zijn ogen open. „Ik merkte”, zo vertelt hij — en vertellen kan hij goed: ik heb twee geweldig gezellig uren bij hem gehad, toen ik hem bezocht in zijn huis in Hilversum, waar hij, zoals hij zelf zei, van zijn A.O.W. geniet — „ik merkte, dat er soms doden vielen. En toen is mijn strijd tegen de kwakzalverij begonnen en ik zal er mee doorgaan, zolang ik daartoe de kracht zal hebben”.

Eén op de drie . . .

Dokter, u noemt nu verschillende gevallen uit uw praktijk als inspecteur voor de volksgezondheid, waaruit de gevaren blijken, omdat ze op een mislukking uitliepen. Maar er zijn toch ook gevallen, waarmee de onbevoegden succes boeken, waarom weer andere mensen met hun kwalen naar hen toe gaan?

„Inderdaad, maar weet u, dat één op de drie patiënten niet ziek is, of zich inbeeldt ziek te zijn? En bedenkt u ook dat een aantal ziekten vanzelf geneest. Elke dokter kent het placebo-effect: de nep-pil of het nep-poedertje die op echte medicamenten lijken en in één op de drie gevallen hetzelfde resultaat geven. Eén genezing op de drie behandelingen is nu juist het vereiste om lid te kunnen worden van het onwaardige college van „bonafide” magnetiseurs!”

Er moeten dus veel mislukkingen zijn. Waarom hoor je daar zo weinig van en waarom leren de mensen daar niet van?

„Ik heb een mevrouw bij me gehad, die me kwam vragen om toch op te treden tegen onbevoegde meneer X., want diens schuld was het dat de

Slechte critiek voor muzikaal medium

ROSEMARY BROWN, een Engelse huisvrouw, die als spiritistisch medium de kolommen van de kranten heeft veroverd, is ook in het programma van Willem Duys, „Voor de Vuist weg” opgetreden. Samen met prof. Tenhaeff. Rosemary Brown beweert, dat zij in contact staat met overleden componisten, die haar werken dicteren!

Nico Scheepmaker vertelde er nog over in zijn televisierubriek van *Ver. Noordhollandse Dagbladen*: Zij maakte een aardige, intelligente indruk (na afloop vertelde ze wel wat nerveus te zijn geweest, maar Liszt was bij haar geweest en had haar op haar gemak gesteld), maar daarmee zijn alle vragen rond „haar” composities natuurlijk nog niet opgelost.

Wat ik miste, aldus Nico Scheepmaker, was een vraag over de merendeels negatieve kritieken van de muziekcritici. Ik heb Lex van Delden van *Het Parool* en Reichenfeld van het *Algemeen Handelsblad* opgebeld, die los van elkaar drie dezelfde stukjes (Grübelei van Liszt, Bagatelle van Beethoven en iets van Schubert) als het beste kwalificeerden, maar er verder geen hoge hoed van op hadden. Van Delden noemde het slechte, slappe, sentimentele salonstukjes, Reichenfeld vond met name Debussy en Brahms vreselijk slecht en de meeste ook als stijlimitaties slecht.

vrouw van haar broer zich niet tijdig onder behandeling van een arts had gesteld en was overleden. Ik antwoordde haar, dat ik dat graag wilde doen, maar dat zij dan haar broer moest bewegen een aanklacht in te dienen. Maar zij antwoordde: „Nee, dokter, dat kan niet, want hij heeft al zoveel verdriet over het verlies van zijn vrouw. Dit allemaal gaan doen en zo de wonden open houden, zou voor hem teveel zijn.” En zo gaat het vaak in het voordeel van de mensen,

VERVOLG OP BLZ. 34

„Wie een kwakzalver raadpleegt, stelt zich bloot aan bedrog”

VERVOLG VAN BLZ. 33

die zeggen dat ze helpen, maar die in feite de mensen bedriegen.

En op een ander terrein: u leest in de krant, dat in Apeldoorn een oude man vermist wordt. Gerard Croiset wordt geraadpleegd en deze raadt de familie aan om te gaan zoeken in de bossen — waar anders in de buurt van Apeldoorn! — bij de voormalige uitspanning Prins Bernhardtoeren in de omgeving van een groene keet. U wacht met spanning de volgende berichten af, maar tevergeefs. De man noch de keet worden gevonden. Bijna elf weken later wordt de man gevonden nabij de Mariahoeve in Assel (gem. Apeldoorn). Het lijk lag op ongeveer 10 meter afstand van een bospad. Maar dat is geen nieuws meer voor onze dagbladen. Doordat ze nooit publiceren, dat een „helderziende” zich vergist, blijft het publiek geloven in het bestaan van boven- of buiten-zintuigelijke begaafdheid. De pers is te weinig kritisch op dit punt en daarom mede schuldig aan het bloeien van de praktijken van deze mensen.

Mensen te goedgelovig

Waarom geloven de mensen in de kwakzalverij?

„Ook de mensen zijn te goedgelovig. Zelfs mensen, die zich zgn. wetenschappelijk met deze zaken bezighouden zijn te weinig kritisch. Wat wilt u dan van anderen verwachten. En, dominé, het spijt mij dat ik het moet zeggen, maar mijn ervaring leert mij, dat juist goedgelovig en trouw kerkelijk

WONEN IN DE HOOGBOUW

DE STAATSSECRETARIS van Sociale Zaken en Volksgezondheid, dr. R. J. H. Kruisinga, heeft de Gezondheidsraad verzocht hem een advies uit te brengen inzake de medisch-hygiënische aspecten van het wonen in de hoogbouw. Uit een onderzoek is gebleken dat de gezondheidstoestand van flatbewoners statistisch gezien duidelijk veel slechter is dan die van de eengezinshuisbewoner. Het lijkt wenselijk dat in de controversiële vraag hoogbouw of laagbouw ook het team van arts en psycholoog wordt ingeschakeld.

Dr. Kruisinga acht nadere studie op dit gebied van groot belang en heeft om deze reden tot adviesaanvraag besloten.

meelevende Christenen, vlug geneigd zijn geloof te hechten aan de mogelijkheid om op allerlei niet-wetenschappelijk verantwoorde wijzen mensen te genezen. Ze zijn door hun geloof makkelijker geneigd te geloven in niet-waarneembare invloeden, die sommigen de mens ten goede zouden kunnen uitoefenen.

Overigens geloof ik stellig dat het geloof iemand veel steun kan geven ook in zijn ziekzijn, en zo ook een kracht kan zijn die medewerkt aan de genezing. Maar als er wondergenezingen zijn, moeten zij ook wetenschappelijk aantoonbaar zijn. Daarom kan ik ook waardering hebben voor de wijze waarop de R.K. Kerk met de bedevaarten naar Lourdes werkt. Patiënten, die naar Lourdes gaan, worden voor hun vertrek medisch nauwkeurig onderzocht en na thuiskomst weer. Al is er dan niets verbeterd, dan nog kan ik me voorstellen, dat voor die patiënt de bedevaart op zichzelf

van enorme betekenis is en een versterking voor zijn geloof”.

Dokter De Groot's conclusie is: wie een kwakzalver raadpleegt stelt zich bloot aan bedrog. Hij bestrijdt de kwakzalverij, omdat deze ernstige gevolgen kan hebben voor de gezondheid van de mens, ja soms kan de dood er op volgen. In de tweede plaats bestrijdt hij deze praktijken, omdat enkelen daardoor rijk worden van de ellende van anderen, zonder dat ze die laatsten ook maar een enkele dienst bewijzen. En hij weet voorbeelden van kwakzalvers die geweldig rijk geworden zijn. En waar komt het geld vandaan? Vaak nog van de mensen die het 't slechtst missen kunnen.

„Nee, de verhoging van de gemiddelde leeftijd van de mens in ons land hebben we niet te danken aan de kwakzalverij, maar aan de verbeteringen op het gebied van de hygiëne en de vorderingen van de medische wetenschap. De medicijnman en de kwakzalver hebben ons niet geholpen. Zullen wij dan nu nog aan hun praktijken geloof hechten? Omdat ze „bonafide” zijn? Zij zijn niet te goeder trouw, maar zij bedriegen.”

Huisarts in de rol van vertrouwensman

ARTSEN HEBBEN het moeilijk in de maatschappij van vandaag. Behalve hun lange werktijden en hun inspanning om de vorderingen van wetenschap en techniek bij te houden worden zij geconfronteerd met veranderingen van die maatschappij.

Het zijn vooral de huisartsen die als eersten in de frontlijn op het eerste echelon deze veranderde behoeften moeten opvangen, aldus staatssecretaris dr. R. J. H. Kruisinga in een rede te Noordwijk aan Zee uitgesproken voor het symposium van de Wereldgezondheidsorganisatie WHO.

De roep om de oude vertrouwde huisarts die als persoonlijke arts de rol van vertrouwensman weer op zich kan nemen wordt luider op vele plaatsen.

Het toenemende aantal specialisten schept de behoefte aan integratie en communicatie. De snelle groei van talloze dienstverlenende organisaties in de gezondheidszorg, doet de vraag naar die éne arts, die de weg in deze doolhof kan wijzen, naar boven komen: de huisarts.

De toenemende verbreiding van kennis en de toenemende democratiseringstendenzen hebben de patiënt zelfbewust gemaakt. Hij verwacht van de arts een grotere mogelijkheid van genezing, ook van zijn emotionele, zijn pedagogische, zijn sociale en zelfs zijn metafysische problemen; hetzij dat deze rechtstreeks worden aange-

diend, hetzij dat zij bewust of onbewust vertaald worden in somatische klachten.

Maar zeker wil hij geen bevoogding meer door de arts en eist hij openheid bij de bespreking van zijn problematiek.

De arts wordt opgeleid om doeltreffend een diagnose te kunnen stellen bij een patiënt, die op eigen initiatief naar hem toekomt. Een diagnose, die zo mogelijk in één ziektebeeld moet worden gevangen.

Deze houding botst tegen verschillende veranderingen. Integrale benadering van de patiënt doet de noodzaak voor het opsporen van psychische en sociale oorzaken naast somatische oorzaken naar voren komen.

Hierdoor moet de ziekte door één oorzaak het beeld van de ziekte door meer oorzaken vervangen.

Deze benadering vereist samenwerking van artsen met elkaar en met vertegenwoordigers van andere disciplines, vaak in teamverband. Het zich richten op genezing verschuift naar een begeleiding van de patiënt, van genezing naar zorg, aldus dr. Kruisinga.

— Prof. dr. W. K. B. Hofstee is benoemd tot gewoon hoogleraar aan de faculteit der geneeskunde aan de Rijksuniversiteit te Groningen om er psychologie te doceren.

Kan de MENS onder hypnose een MOORDENAAR worden?

KAN DE MENS onder hypnose een moordenaar worden of niet? Deze vraag is naar aanleiding van de opzienbare moordpartij-Sharon Tate c.s. meermalen naar voren gekomen.

Een verslaggever van het Belgische weekblad „Ons land” stelde haar aan mr. J. D. Jacobson, onze lezers welbekend. De heer Jacobson, die zijn leven in dienst stelde van de bestrijding van het bijgeloof en een erkend specialist is op het gebied van alles wat met magie en hypnose te maken heeft, beantwoordde deze vraag glimlachend met „neen”. Hij sprak er zijn verwondering over uit, dat zo vele mensen in de versie „moord onder hypnose” schijnen te geloven, terwijl deze in strijd is met alles wat in verband met hypnose reeds wetenschappelijk onderzocht is.

Ontvankelijkheid nodig

MEN KAN n.l. slechts dan tot hypnose overgaan, wanneer men te doen heeft met iemand die ontvankelijk is voor de suggesties van de hypnotiseur. Automatisch volgt daaruit dat een zekere instemming bij de patiënt aanwezig moet zijn. Iemand die tegenstand biedt en vast besloten is niet in te slapen kan niet onder hypnose worden gebracht. Het best gelukt de hypnose bij kinderen en zwakke personen.

Men moet om onder hypnose te kunnen worden gebracht voorts in een toestand van volkomen ontspanning verkeren. Iemand, die onder de invloed van stimulerende middelen verkeert, zoals de ouders in de onderhavige moordzaak, is nu juist niet ontspannen. Als absolute regel mag worden gesteld, dat iemand die LSD, hasjiesj of iets dergelijks heeft genomen, niet kan worden gehypnotiseerd.

De bewering dat Manson zijn discipelen stimulerende middelen liet nemen om ze zodoende des te gemakkelijker onder hypnose te kunnen brengen, houdt bijgevolg geen steek.

Toevallig eens niet?

KAN ER geen toevalligheidsfactor in het spel zijn, aldus de verslaggever. Het schijnt wel vast te staan, dat Susan Atkins, Patricia Kernwinkel en Linda Kasabian geregeld drugs gebruikten. Kan het echter niet zijn, dat ze op het ogenblik van de feiten toevallig eens niet onder de invloed van stimulantia verkeerden? Bestaat dan niet de mogelijkheid, dat ze op de dag van de gruwelijke moord, 9 augustus 1969, toch konden worden gehypnotiseerd?

Laten wij met deze mogelijkheid rekening houden, aldus de heer Jacobson, dan komt meteen de vraag naar voren wat men een gehypnotiseerde kan laten uitvoeren en wat niet. Men kan zo iemand zeer veel laten doen. Sommige hypnotiseurs zijn er zelfs in geslaagd bij gehypnotiseerden wonden te doen ontstaan. Men kan de patiënt er b.v. van overtuigen dat hij zich verbrand heeft. Hij zal dan niet alleen de sensatie van pijn hebben, maar zelfs zijn huid zal op de suggestie reageren en een soort brand-

Mr. J. D. Jacobson over de moordzaak Sharon Tate

wonden gaan vertonen. Men kan puistjes en wondkorstjes laten verschijnen. Men kan de gehypnotiseerde vreemde dingen laten doen: blaffen als een hond, onbedaarlijk doen lachen en wat al niet meer.

Geen onbepaalde macht

ER DIENT voorts onderscheid te worden gemaakt tussen directe suggesties en post-hypnotische suggesties. In het eerste geval laat de hypnotiseur zijn sujet bevelen uitvoeren tijdens de hypnose, in het tweede geval heeft men te maken met suggesties welke de patiënt tijdens de hypnose worden gegeven, doch die op een bepaalde tijd na het ontwaken moeten worden uitgevoerd.

Deze handeling wordt dan na de hypnose uitgevoerd.

Dat alles is vreemd, maar daaruit mag men niet concluderen, dat de hypnotiseur een onbepaalde macht over de gehypnotiseerde heeft. Tot de psychische verschijnselen welke men bij gehypnotiseerden waarneemt, behoort wel een sterk verhoogde beïnvloedbaarheid ten opzichte van de hypnotiseur, maar dit wil nog geenszins zeggen dat de patiënt een willoos werktuig van de hypnotiseur wordt.

Alle proeven, die de Schotse arts James Braid — die algemeen als de vader van de moderne inzichten omtrent de hypnose wordt beschouwd — heeft genomen, hebben zonder uitzondering uitgewezen, dat er bij gehypnotiseerden zoiets als een gewetensdrempel bestaat, d.w.z. een morele grens, die men weigert te overschrijden. Van het ogenblik af, dat de bevelen van de hypnotiseur indruisen tegen de morele principes van de gehypnotiseerde, zal deze de bevelen niet uitvoeren.

Misdaad en hypnose

NIEMAND, MAAR dan ook niemand, aldus mr. Jacobson, kan een ander onder hypnose een misdaad laten begaan, wanneer deze persoon diezelfde misdaad bij volle bewustzijn onder geen enkele omstandigheid zou willen plegen. De hypnotiseur kan van een eerlijk mens geen dief maken, noch een sadistisch moordenaar.

Het is niet de eerste keer, dat iemand die een misdrijf pleegde, beweerd onder hypnose gehandeld te hebben: in Denemarken nam de rechter de theorie van de hypnotische dwang niet aan en veroordeelde de delinquent.

Met drie argumenten meende de heer Jacobson dan ook de verklaringen van de verdachten in de moordzaak Sharon Tate, dat zij onder hypnose zouden hebben gestaan van Charles Miller Manson, volgens hen de leider van de lugubere „hippiefamilie”, te moeten weerleggen:

- ten eerste: deze meisjes konden niet worden gehypnotiseerd, omdat zij onder invloed van verdovende of opwekkende middelen verkeerden;
- ten tweede: zij zouden deze misdaden zelfs onder hypnose niet hebben gepleegd, indien zij er niet de meisjes naar waren om iets dergelijks ook bij volle bewustzijn te kunnen doen;
- ten derde: er kan in dit geval geen sprake zijn van hypnose, omdat niemand zich ooit herinnert wat hij of zij onder hypnose gedaan heeft.

Splitsing persoonlijkheid

JUIST DOORDAT de hypnose een splitsing van de persoonlijkheid veroorzaakt, een enerzijds voorbijgaande, maar anderzijds volledige vorm van schizofrenie verwekt, is het uitgesloten dat een gehypnotiseerde zich nadien zou kunnen herinneren en zou kunnen navertellen wat men hem tijdens de hypnose heeft laten doen. Dit geldt ook voor post-hypnotische daden. In dat geval zal de dader wel beseffen, dat hij de daad uitvoert, daar deze bij bewustzijn gebeurt, maar hij zal zich niet herinneren dat hem daartoe onder hypnose het bevel gegeven werd.

Het feit, dat Susan Atkins het hele verhaal van het bloedbad tot in details vertelt aan haar celgenoot Shelly, terwijl Linda Kasabian alle omstandigheden er over vertelt aan haar advocaat, brengt mij, aldus de heer Jacobson, tot de conclusie, dat zij op het ogen-

blik van hun wandaden niet onder hypnose verkeerden, daar zij zich dan niets van de feiten zouden herinneren.

Zij wisten wat zij deden

RESUMEREND VERKLAART mr. Jacobson ervan overtuigd te zijn dat in dit geval geen hypnose in het spel is geweest. Die overtuiging is gevestigd op een uitgebreide studie op dit terrein en persoonlijke ervaring. De moord op Sharon Tate en haar vrienden werd gepleegd door mensen, die zeer goed wisten wat zij deden en ook bereid waren het te doen. Het spreekt vanzelf dat er andere invloeden, van milieu bijvoorbeeld, kunnen hebben gewerkt, maar zeker geen hypnose.

Zij die verkondigen dat de door Manson uitgeoefende hypnotische kracht zó groot was, dat zijn discipelen er geen weerstand aan konden bieden, rekenen dus blijkbaar op de lichtgelovigheid van de mensheid.

„Ik hoop”, zo besloot mr. Jacobson, „dat zij in die opzet niet zullen slagen, niet zozeer omdat ik de moordenaars naar de elektrische stoel of de gaskamer wil verwijzen, maar wel omdat ik wens, dat ook aan deze vorm van bijgeloof en onwetendheid eindelijk voorgoed paal en perk zal worden gesteld.”

Bij de medicijnmeester in de leer

DE AMERIKAANSE National Geographic Society heeft een rapport samengesteld, waarin gepleit wordt voor een inventarisatie van de geneesmiddelen, die bij natuurvolkeren in zwang zijn of tot voor kort waren. Bij onderzoek blijken de medicijnmeesters kruiden te gebruiken, die waardevolle bestanddelen bevatten, die ook heden ten dage nog met succes kunnen worden toegepast. Zo hebben de Amerikaanse Indianen circa vijftig kruiden gebruikt, die er toe hebben bijgedragen het arsenaal van moderne geneesmiddelen te vergroten. De kiespijnplant die in Midden-Afrika wordt gebruikt bleek een pijnstillend middel te bevatten.

Publiek oordeelt gunstig over huisarts

HET PUBLIEK oordeelt gunstig over de huisarts. In opdracht van de landelijke huisartsenvereniging werd een onderzoek ingesteld door het bureau Makrotest onder 848 leken van 18 jaar en ouder en 201 huisartsen. Wat de huisartsen niet verwacht hadden, was dat de meeste mensen de huisartsen hun inkomen gunnen en dat zelfs 14 pct vindt, dat ze best nog wat meer mogen verdienen. Vierenveertig procent van de ondervraagde burgers vond, dat men de huisarts ook in het dagelijks leven met iets meer respect moet behandelen dan iemand anders. Het publiek vindt de huisarts deskundig, vriendelijk en intelligent. Men vindt het een zwaar beroep.

Vreemde uitkomsten 59 pct van de ondervraagden vindt het niet zo erg als de dokter eens diep in het glaasje heeft gekeken (85 pct van de artsen had dit niet verwacht); 92 pct

vindt een dokter, die gescheiden is, aanvaardbaar. Maar 22 pct van de ondervraagden acht het niet acceptabel dat de dokter rookt. (82 pct van de dokters, dacht dat dit zou worden geaccepteerd.)

Verder blijkt, dat het vertrouwen van het publiek in de huisarts eerder toe- dan afneemt. Maar 74 pct van de artsen gelooft, dat de journalisten niet welwillend staan tegenover de medicus. Nog pessimistischer zijn zij echter over de vakbonden.

Bij deze enquête heeft men gepoogd de ondervraagden op een leugentje te betrappen. Eén procent van de ondervraagden antwoordde op de vraag of men het boek „Ik een mens” had gelezen met „ja”. Maar het boek bestaat niet! Een van de ondervraagden voegde er nog aan toe, dat hij het boek bezat, maar hij had het net uitgeleend.

Op Franse markten zijn nog ezeltjes, volgetast met kruiden, pillen en flesjes

SOMS GAAT de telefoon en vraagt een vriendin: „Welk water drink jij?” „Even kijken,” roep ik terug en ik begeef me naar de keuken. „Op het ogenblik Hépar van Vittel.”

Doodse stilte aan de andere kant van de lijn. En dan: „Is Contreville niet beter, speciaal voor de lever?” Ik: „Hépar is daar toch ook goed voor, dat hoor je aan de naam.” Antwoord: „Dan zal ik dat mijn man eens geven.”

Dit vertelt Jo Manasse, de Parijse correspondent van Het Vrije Volk in een artikelje dat de titel droeg De pillen, de waters, de kruiden”. Zij vervolgt:

De Fransen zijn niet alleen de meest driftige wijnrinkers van de wereld; ze drinken even driftig water en slikken pillen. Ze maken daar eveneens een cultus van. Het één is trouwens het logische gevolg van het ander. De Fransen drinken en eten hun lever, hun ingewanden en bloedvatstelsel naar de maan.

Ze hopen daar niets van te merken, door alle organen

extra te vertroetelen. Ze kunnen dus uren praten over wijn en ze praten even hartstochtelijk over de werking van de ontelbare bronwateren, die ze trouw kopen. Geen boodschappennet, of er zit een fles in.

Ik vind al die bronwaters vervelend smaken, maar het water uit de kraan in Parijs is ondrinkbaar en ik doe dus al lang mee.

Dat al die bronwater drinkende Fransen kerngezond zijn, lijkt een logische gedachte, maar is een vergissing. En dus slikken ze ook pillen, waarvoor ze lang niet altijd raad vragen aan de dokter.

Ze zijn hun eigen dokter. Bovendien staan bij ons op de markten kooplieden, die doorgaans alleen in het weekeinde verschijnen (de rest van de dagen zitten ze uit te blazen in hun riante villa).

Die kooplieden hebben vaak een ezeltje bij zich, dat manden op de rug draagt vol zakjes kruiden, pillen van onbetrouwbare kleur, en flesjes

met watertjes (zo niet water). Soms zit een aapje op de schouder van deze wonderdokter, die dan met de hand op het hart verklaart, dat zijn medicijnen tot stand kwamen met de hulp van apeklieren. Ze worden grif gekocht.

De Fransen geloven massaal in wonderdokters en wondermiddelen. Ze drinken ook tientallen soorten kruidentheeën. In de officiële apotheken hebben ze dan nog even de keuze uit 8000 specialiteiten, waarvan het overgrote deel „alleen maar een psychologische uitwerking heeft”. Dat laatste schrijft een geachte doctor in de medicijnen in „Le Bonde”, in een serie artikelen over de Franse veelsnoeperij aan pillen. De helft van hun geld, daaraan uitgegeven, is weggegooid, schrijft deze dr. C. Béraud opgewekt.

De Fransen zijn met hun watertjes en pillen en kruiden zo druk in de weer, om zwaar te kunnen zondigen. Ze willen in de werking geloven, omdat ze willen doorgaan met te veel eten en te veel drinken.

Bestuur van de Vereniging tegen de Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, Arts te Hilversum, Voorzitter; E. Mijnaerends, Tandarts te Amsterdam; Mevr. J. W. J. Vermeulen, Berkenrodestraat 23 te Haarlem, Secretaresse; L. Brest te Amsterdam, Penningmeester; Mr. J. E. Goudsmit, Kantonrechter te Haarlem; J. J. Aukema, Dierenarts te Steenwijk; Mr. J. D. van den Berg, Vice-President Arrondissements-Rechtbank te Arnhem; J. E. Buijter, Apotheker, Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid te Zwolle; P. L. Stal, Arts te 's-Gravenhage; J. van Baak, Dermatoloog te Utrecht; J. M. de Haas, Tandarts te Heemstede; Mej. Drs. P. H. van Marle, Apotheker te 's-Gravenhage; J. W. Gosker, Inspecteur van Politie te Arnhem; J. Noord te Amsterdam.

Lidmaatschap van de Vereniging Incl. Maandblad min. f 10,—; voor studerende f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Oranjelaan 6, Hilversum. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, Amsterdam-Zuid. Postgiro van de Vereniging 32237 te Amsterdam. Gem. Giro K 1672.

DRUKKERIJ SYSTEMA N.V.
Amsterdam

BLZ. 36

Abonnement per jaar franco per post
bij vooruitbetaling f 10,—;
studerende f 2,50

Correspondentie Oranjelaan 6, Hilversum.